
BALOGH ANDRÁS NÉ

A KÉPZŐK KÉPZÉSÉNEK DIMENZIÓI

Az Egyesült Államokban ma úgy tartják, hogy a dolgozók többsége élete során átlagosan hét különböző, egymástól eléggé távol eső munkakörben dolgozik. Ez a „szakmasorozat” (set of skills) egyrészt a hagyományos képzésnél szélesebb szakmai spektrumot vár el az alapképzésben, másrészt csak a továbbképzések differenciált rendszerével alakítható ki. A LLL társadalmának központi kérdései közé tartozik a tanulási célok (kompetenciák), a tanulási tevékenység (tipikus és atipikus) és a képzők (tanár, oktató, tréner, „coach”, mentor, „tutor” stb.) tevékenysége. A képzők hagyományosan a „mit” és a „hogyan” témájával találkoztak, ma a „mit”, „hogyan”, „mikor” és „hol” kérdései várnak feleletre, kiegészülve a képzők képzése megújításának feladatával is. A következőkben a képzők képzésének néhány új tendenciáját, feladatát fogalmazza meg a cikk, négy megközelítés alapján.

A PEDAGÓGUS MESTERSÉGE AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG ÁLLÁSFOGLALÁSA ALAPJÁN

Az Európai Bizottság 2004-ben [1] a tanári tevékenységet vizsgálva megállapította, hogy a pedagógus professzióját négy alapelv mentén lehet értelmezni:

- Felsőfokú végzettséghez kötött (graduate) szakma.
- Az élethosszig tartó tanulás (life long learning) kontextusában értelmezett szakma.
- Változó, alakuló (mobil) szakma.
- Partneri kapcsolatokra épített szakma.

KÉRDÉSEK A SZAKMAI PEDAGÓGUSOK KÉPZÉSÉBEN

Az alapelvek részletes kibontása és összevetése a mai magyarországi szakképzési gyakorlattal kérdések sorát veti fel. A teljesség igénye nélkül emeltem ki néhány kulcsfontosságú feladatot, amelyek a szakmai pedagógusok képzésében és továbbképzésében, más szóval a képzők képzésében meghatározó jelentőségűek, de részben-egészében megoldatlanok, vagy legalábbis nem kellő hatékonyságú a jelenlegi megoldásuk:

- Tájékozódás a társadalmi és kulturális folyamatok területén.
- Felkészülés a saját – tevékeny és önálló, az egész életet végig kísérő – tanulói szerepre.
- Váltások az oktatás különböző szintjei és formái, illetve az oktatás és a gazdaság között.
- Szakmai tudás, a szakmához szükséges technológia ismerete és használata.
- Az információs és kommunikációs technológiák, a hálózati információforrások pedagógiai alkalmazása.
- A pedagógiai helyzetek, az egyéni igények figyelembevétele.
- A fejlesztésekben, teamekben, hálózatokban való együttműködés.
- Módszertani kultúra.
- Felkészítés a felelősségteljes munkára, a permanens tanulásra és a szakmai mobilitásra.

A pedagógus szakma alapelvei

Felsőfokú végzettséghez (graduate) kötött szakma, multidiszciplináris képzés, tartalma:	<ul style="list-style-type: none"> • szakmai tananyag • pedagógiai tananyag • kompetenciák, készségek, képességek köre • (szükségesek a tanulók, hallgatók, résztvevők munkájának irányításához, támogatásához) • <i>társadalmi és kulturális folyamatok területe</i> (ismeretük segítséget nyújt a tanulók, hallgatók, résztvevők egyéni sajátosságainak figyelembevételéhez)
Változó, alakuló (mobil) szakma:	<ul style="list-style-type: none"> • az oktatás különböző <i>sintjei és formái</i> közötti váltások értelmében • az <i>oktatás és a gazdaság</i> közötti váltások értelmében
Partneri kapcsolatokra épített szakma, kapcsolati területek:	<ul style="list-style-type: none"> • <i>ipar és kereskedelem</i> • szakmai és pedagógiai kutatás, <i>fejlesztés, innováció</i> • oktatási intézmények

<p>Az élethosszig tartó tanulás (life long learning) kontextusában értelmezett szakma</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A pedagógusokat fel kell vértetni egyrészt a tudástársadalom követelményeinek teljesítésére való felkészültséggel, másrészt a <i>saját</i> aktív és önálló, az egész életet végigkísérő, <i>tanulói szerepükhöz</i> és a <i>tanulóikat ugyanerre segítő</i> szerepükhöz szükséges felkészültséggel.
--	---

A pedagógus szakma közegei

<p>Ismeretek (információ, technológia, tudás)</p>	<p>Különböző területeken képesek elérni és feldolgozni (analizálni, értékelni, reflektálni, átadni) az információkat, ismereteket.</p> <p>Hatékonyan használják a <i>szakmához szükséges technológiát</i>. Képesek létrehozni és menedzselni a tanulási környezetet.</p> <p>A tanítási-tanulási folyamatba hatékonyan integrálják az <i>információs és kommunikációs technológiát</i>.</p> <p>Irányítják és támogatják a tanulókat, hallgatókat, résztvevőket a <i>hálózati információk</i> keresésében és feldolgozásában.</p> <p>Magas szintű <i>szakmai tudással</i> rendelkeznek.</p> <p>A tanulást egész életen át tartó folyamatként értelmezik.</p> <p>Képesek saját tapasztalataikból tanulni.</p> <p>Tanítási és tanulási stratégiák, <i>módszerek</i>, eljárások és eszközök széles skáláját ismerik, és a <i>pedagógiai szituációnak, az egyéni tanulói igényeknek</i> megfelelően tudnak közülük választani.</p>
<p>Társak (fiatalok és felnőttek, kollégák és más közreműködők)</p>	<p>A <i>társadalom értékein és igényein</i> alapuló szakma, amely az <i>egyén fejlesztését</i> szolgálja.</p> <p>Ismerik az emberi fejlődés jellemzőit, képesek a tanulókkal, hallgatókkal, résztvevőkkel egyénként (önálló személyiségként) foglalkozni, támogatják őket tanulmányaikban és projekt munkájukban.</p> <p>Ugyanakkor <i>kooperációs készséget és képességet</i> fejlesztő tevékenységeket is terveznek, szerveznek és irányítanak.</p> <p><i>Együttműködnek</i> kollégáikkal a saját tanítási-tanulási tevékenységük fejlesztése érdekében.</p>
<p>Társadalom (helyi, nemzeti és nemzetközi szinten)</p>	<p>Felkészíteni a tanulókat, hallgatókat, résztvevőket a <i>felelősségteljes munkára</i>, és megértetni a <i>permanens tanulás</i> szükségességét.</p> <p>Bátorítják más kultúrák meg- és elismerését.</p> <p>Tudatában vannak annak, hogy a szakmai képzés és továbbképzés a foglalkoztatás különböző lehetőségeit teremti meg, felkészítenek a <i>szakmai mobilitásra</i>.</p>

HAZAI KUTATÁSOK ÉS FEJLESZTÉSEK

Tartalmi szempontok szerint három rendezőelv emelhető ki a tanárok, oktatók utóbbi években folytatott és a képzésére vonatkozó kutatásai-fejlesztései közül [2]:

1. A felsőoktatási struktúra átalakulásának problematikája, ezen belül meghatározóan a tanári szerep, a tanári pálya, a tanári kompetencia kérdésköre.
2. Módszertani kérdések.
3. Szakképzés-pedagógiai alapelvek.

Kotschy Andrásné mondta az V. Országos Neveléstudományi Konferencián, hogy a kutatások nem alapozzák meg az átalakulási folyamatokat, inkább az oktatáspolitikai döntéseit követik. Jól érezhető ez a *tanári pálya, szakma, szerep, kompetencia témakör* „népszerűvé” válásában. A kutatások részben kapcsolódnak az EU megfelelő munkáihoz, és széles körű nemzetközi áttekintésre törekszenek (pl. Csapó Benő [3], Tóth Béláné [4], Kárpáti Andrea, Kelemen Gyula), vagy empirikus vizsgálati eredményekre támaszkodnak (pl. Mártonfi György [5], Szabó Ildikó és Marján Béla), valamint ide sorolható a „A szakmaitanár-képzés helyzete és korszerűsítése” című projekt is (kutatásvezető: Kadocsa László [6]).

Ebben a témakörben elsősorban az elméleti kérdéseket járják körbe a kutatók, és szándékuk a fejlesztések, innovációk megalapozása, és ezek eredményei jellemzően a következő években várhatóak. Az anyagok egy része nem kifejezetten a szakmai tanárokkal foglalkozik, de esetenként találunk konkrét utalásokat, és megállapításaik jó része a szakképzésre is vonatkoztatható.

A *módszertani témakörhöz* kapcsolható anyagok általában a módszertani kultúra átalakítására, korszerű módszerek bevezetésére vonatkoznak. Sokkal inkább irányulnak a fejlesztésre, mint az előbbi csoport eredményei. Jellemzően elkülöníthetőek a *digitális pedagógia területére* vonatkozó megfontolások, (pl. Tóth Béláné-Pentelényi munkája, a Képzők képzése c. 2006-ban, illetve 2007-ben a BME által rendezett konferenciák anyaga). A módszertan területén érzékelhető a hazai problémák megoldásának igénye, az operacionalizált megközelítés (Kata János [7]).

Az internet, a digitalizált elektronika és a hálózatok összekötéséből adódó informatikai-technikai-technológiai lehetőségek óriási motivációt jelentenek a fejlesztők számára, de még nyitott kérdés, hogy a formák és technikák-technológiák pedagógiai tartalommal való feltöltése is végbemegy-e az elkövetkezőkben.

A *szakképzés-pedagógiai alapelvek* témakörében (Benedek András [8] Lükő István [9] az elmúlt évtized kutatásai-fejlesztési eredményeit – *gazdaság és szakképzés kapcsolata, kompetenciák, digitális pedagógia, rendszerelmélet* – építik be a tanárképzési tananyagba.

A STRATÉGIAI BIZOTTSÁG JAVASLATAI

2005 és 2007 között működött a szakképzés-fejlesztési stratégia támogatására létrehozott négy, úgynevezett stratégiai bizottság, közülük a 2. számú foglalkozott a képzők képzésével.

(„Megújítani a képzők képzését!”). A bizottság számára a munka kezdetén hat feladatot jelöltek meg, és hat témakörrel kapcsolatosan kértek javaslatokat. A bizottság működése egy olyan időszakra esett, amikor a szakképzés és a felsőoktatás történései (új, kompetencia alapú OKJ, a felsőoktatási rendszer átalakulása) nagy horderejű, alapvető változásokat jelentettek, így érthetően a megbeszélések, viták súlypontja sokszor eltért az eredeti elképzelésektől. Most csak a kezdetben megjelölt hat feladatra vonatkozó javaslatok rövid áttekintését mutatjuk be. A tanulmányok, előadások megtekinthetők az NSZFI honlapján. [10]

A bizottság fontosabb feladatai

Tájékoztató és tájékoztatás a felnőttképzésben oktatók, tanárok eddigi továbbképzéseiről, módszertanáról.
Vélemények és javaslatok a felnőttképzésben oktatók, tanárok képzéséhez.
A szakiskolai tanárok szakmai továbbképzéséhez, annak tartalmához javaslatok, az SZFP továbbképzési programjai tapasztalatainak megvitatása.

1. A SZAKMAI TANÁRKÉPZÉssel ÉS TOVÁBBKÉPZÉssel KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK ÖSSZEGRÉSE ÉS JAVASLATOK

TAPASZTALATOK:

A képzések és továbbképzések egyedi jellegzetességeinek, hagyományainak tiszteletben tartása és megtartása mellett szükség van egységes keretekre, amelyek egyrészt hozzájárulnak az átjárhatósághoz, a szakmai életút tervezettségéhez, másrészt egy olyan terep kialakulását segítik, amelyben világosabban körvonalazódik az egyes szakmai körök, a gazdaság, az iskolák, a felsőoktatás, a kamarák, egyéb szervezetek és intézmények helye, szerepe.

A szakmai tanártovábbképzés jelenlegi formájában és tartalmában már nem felel meg a kihívásoknak, ezért nagyobb hangsúlyt kell kapnia – elsősorban a már pályán lévő tanárok esetében – az új módszerek és eszközök használatára történő felkészítésnek.

Nem mondható kielégítőnek a szakmai tanárok módszertani felkészültsége, de ahhoz, hogy az új módszereket be tudják építeni napi pedagógiai munkájukba, arra van szükség, hogy maguk is ezekkel a módszerekkel tanuljanak.

JAVASLATOK:

Célszerű lenne:

- a szakképzés–továbbképzés különböző szintjeihez, formáihoz, ágazataihoz tartozó tanárok, oktatók, trénerek képzettségére vonatkozó előírásokról egységes regisztert összeállítani, az Európai Képesítési Keretrendszer és a háttérrel adó Nemzeti Keretrendszer előmunkálatainak részeként;
- *képzési* és a területhez kapcsolódó *kutatási regisztert* összeállítani;
- a szakmai tanárképzés és továbbképzés egységes rendszerét kialakítani a felsőoktatás keretein belül, mert így látszik biztosíthatónak az egységes minőség;
- a tanártovábbképzés megújítása, elsősorban a pedagógiai irányvonal erősítésével (innovatív eszközök, módszerek);
- sokkal nagyobb hangsúlyt fektetni a továbbképzéseken a gyakorlati képzésre, többek között az új eszközöknek, módszereknek a gyakorlatban történő kipróbálására is;
- megoldani a nonformális és az informális tanulás révén megszerzett ismereteknek a tanár-továbbképzési rendszerben történő beszámítását;
- szakképzési és felnőttképzési modulokat beiktatni a tanárképzésbe.

2. A SZAKISKOLAI TANÁROK KÉPZÉSI IGÉNYEINEK FELMÉRÉSE, A TAPASZTALATOK ÖSSZEGZÉSE, JAVASLATOK

TAPASZTALATOK:

A szakképzés és a felsőoktatás megújulása, szerkezeti átalakulása olyan feszültségeket teremt, ami a szakképzésben dolgozó tanárok, oktatók, trénerek teljes körét érinti, így nem célszerű csak a szakiskolai területet kiemelni.

JAVASLATOK:

- A társadalom nem kap elég tájékoztatást a szakképzés lehetőségeiről, célszerű lenne a szakképzéssel kapcsolatos információáramlás folyamatának felülvizsgálata, modellezése, határozott karakterének kialakítása, mert a gazdaság igényeihez is illeszkedő képzési struktúra csak a jól informált társadalom keretei között jön létre. Ezen belül az alábbi területek kiemelt fontosságúak:
 - Az iskolák (általános iskolák, szakképző intézmények, gimnáziumok), és az egyes tanárok tájékoztatása a szakképzés nyújtotta lehetőségekről és a szakképzés változásairól.
 - A szülők tájékoztatása a széles körű áttekintéssel rendelkező tanárok és a média segítségével.
 - A közismereti és a szakmaitanár-képzés tájékoztatása. Érdemes megvizsgálni a képzésben egy speciális modul létrehozásának lehetőségét a tanárok felkészítésére, esetleg külön szakértő képzésének szükségességét.

- A szakképzés gyakorlatra irányultságának követelményét csak a tanárok, oktatók gyakorlatra irányuló képzésének, továbbképzésének megvalósításával lehet biztosítani. Ennek széles körű terepe hiányzik. Célszerű lenne:
 - az, hogy a Térségi Integrált Szakképzési Központok (TISZK), illetve szakképzési centrumok mint a pedagógusképző intézmények „gyakorló iskolái” is megjelenjenek, továbbá, hogy ne a párhuzamosság, hanem a feladatmegosztás legyen a meghatározó. A cél a tanárok, az oktatók, a trénerek gazdaságban szerzett gyakorlatának és annak időközönkénti megújításának biztosítása lenne;
 - megvalósítani a részkompetenciák, az informális és nonformális úton megszerzett szakképzés-pedagógiai részkompetenciák figyelembevételét, mert ezzel a gazdaságban dolgozó szakembereket, onnan nem teljesen kiemelve, a hiányzó pedagógiai kompetenciákat kialakító részképzéssel a szakképzés pedagógusi körébe lehet emelni.

3. JAVASLATOK A PEDAGÓGUS PÁLYAKÖVETÉS RENDSZERÉNEK KIDOLGOZÁSÁHOZ

TAPASZTALATOK:

A születőben lévő Európai Képesítési Keretrendszerhez történő érdemi csatlakozás egyik feltétele egy világos rendszer, amelyben a *pályakezdőtől* nyomon követhetők a *szakértővé válás útjai és lehetőségei*. Még kialakulatlan a rendszer, nem tisztázott, hogy kötelezhető-e az egyén, illetve az intézmény az adatszolgáltatásra.

JAVASLATOK:

Célszerű lenne:

- ha a pályakövetési rendszer magában foglalná a pedagógusok továbbképzésének a nyomon követését is;
- a továbbképzéseken való részvétel, a szakmai megújulás ösztönzése, amihez a pedagógusi életpályamodell is hozzájárulhatna.

4. JAVASLATOK A SZAKISKOLAI TANÁRTOVÁBBKÉPZÉS PROGRAMJÁHOZ

TAPASZTALATOK:

A feladat szakiskolára való szűkítése nem indokolt (1. a 2. pontot).

JAVASLATOK:

- Szükséges az akkreditáció, a monitoring, a minőségbiztosítás követelményeinek és lehetőségeinek kidolgozása a szakképzésben, és ehhez kapcsolódóan a képzők felkészítésére vonatkozó követelmények kimunkálása és a továbbképzésekben való megjelenítése.
- A számszerű adatok azt mutatják, hogy a pedagógustársadalom többsége (ezen belül kiemelten a szakmai pedagógusok) részt vett az informatikai alapozó to-

vábbképzéseken, a digitális írástudást segítő továbbképzéseken. Most az informatikai továbbképzések második szintjének megindítására van szükség, amely a digitális pedagógia, a nonformális és informális tanulást segítő módszerek és technikák alkalmazását támogatja.

- A társadalom alulinformált a szakképzés lehetőségeiről, célszerű lenne egy szakképzési modul kialakítása, amely a pedagógusképzés és -továbbképzés minden szintjén (kötelezően) megjelenik, és így a pedagógusok informáltságának jobb biztosításával járul hozzá a társadalom jobb tájékoztatásához.
- Több jobban használható információt kell adni az OKJ átalakulásáról, égető szükség van olyan képzésekre, amelyek segítséget nyújtanak az új követelményeknek megfelelő *helyi programok elkészítéséhez*, valamint foglalkoznak a megújuló szakképzés megteremtéséhez szükséges *módszertani innováció* lehetőségeivel. Javasolt e témában a *multiplikátorok* képzése. A továbbképzéseknek tartalmazniuk kell *a jogi háttér* bemutatását.
- A továbbképzések közül az informatika mellett a módszertani témájúak voltak a leglátogatottabbak. Kínálatban, részvételben jóval elhanyagoltabb volt a „*humán oldal*”, pedig nagyfokú tanácstalanság érződik alapvető *szocializációs, nevelési kérdésekben és az oktatási-nevelési szituációk kezelésében*. A szakmai pedagógia egyik legkevésbé feltárt területe a mai tanulók viselkedésének, problémáinak világa, milyen mechanizmusok mentén befolyásolják az iskolán kívüli hatások a fiatalokat az iskolán belüli életben, hogyan észlelhetőek és tudatosíthatóak a formális, nonformális és informális tanulás elemei az oktatási intézményekben. Javasoljuk ennek a területnek az erőteljes megjelenítését a továbbképzésekben.
- Ehhez kapcsolódóan felvetődött olyan *on-line* fórum létrehozásának szükségessége is, amelyben *pedagógia szolgáltatás* is elérhető.
- Meg kell teremteni a gyakorlatban szerzett kompetenciák elismerésének feltételeit, ezzel is erősíteni lehet a munka világában szakmai tapasztalatokat szerző szakemberek bevonását – „becsalogatását” – a szakképzésbe. Körvonalazódik a pedagógusok átjárásának igénye a szintek és szakok közötti, de a tovább- és átképzések feladata és módszerei e témakörben még feltáratlanok.

5. JAVASLATOK A SZAKKÉPZÉSBEN ÉRDEKELT PARTNEREK (IPOSZ, KAMARA, GYÁRIPAROSOK SZÖVETSÉGE, FELSŐOKTATÁS) EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRE A TRÉNERKÉPZÉS TARTALMÁNAK KIDOLGOZÁSÁHOZ

Itt az első pontban javasoltakat lehet megismételni: az *egységes rendszer* lehet az alapja az együttműködésnek. Ehhez a témához tartozik például a mesterképzés beillesztése az OKJ-ba, egyáltalán a lehetséges szakmai életutak kialakításához szükséges „csomagok” kimunkálása (gyakorlati oktató, tréner, mester, szakoktató BSc szinten, szakmai tanár mester szinten, szakirányú szakértő stb.).

Jó tapasztalatokat kínál az agrárszakma, és – az ellehetetlenülés határán – az egészségügyi terület.

A vállalatok olyan együttműködésre hajlanak, amelyben az alapképzés az iskola feladata, és övük a továbbképzés. Emellett erősödő tendencia a vállalati továbbképzések kiszervezése, ami ismételten felveti a kérdést, hogy milyen *pedagógiai* kompetenciákra van szükség ezen a területen. Itt jegyezzük meg, hogy az iskolán kívüli képzésekben ma még nem biztosított az azonos bizonyítványok mögött az azonos tudás. Ezért jelezzük, hogy az *akkreditáció-monitoring-minőségbiztosítás* követelményei és lehetőségei még kimunkálatlanok, vagy inkább a kimunkálás kezdeti fázisában vannak.

A továbbképzések vizsgálatánál azt tapasztaltuk, hogy a felsőoktatás ebben kisebb súllyal vesz részt, pedig éppen ez lenne az a terület, amelyen a vállalati, kamarai, *pedagógiai-szakmai tapasztalatok kohéziója* megvalósulhatna.

JAVASLATOK:

Célszerű lenne:

- ha a vizsgabizonyítványban feltüntetnék az oktatást-képzést biztosító intézmény minőségtanúsításának meglétét,
- ha a szektor-semleges, független minőségtanúsító szervezetek ellenőriznék a minőséget;
- független vizgabiztosok alkalmazása.

6. A FELNŐTTKÉPZÉSBEN OKTATÓK KÉPZÉSI TAPASZTALATAINAK ÖSSZEGYŰJTÉSE, JAVASLATOK

TAPASZTALATOK:

A hazai tanárképzésben és felnőttképzésben dolgozó pedagógusok képzését illetően még csak kezdeményekről beszélhetünk. Jóllehet a pedagógusok és az andragógusok napi munkájuk során ugyanazzal, vagy igen hasonló problémákkal találják magukat szembe, de az alkalmazandó megoldások különbözőek. Következésképpen igen nagy szükség van andragógusképzésre. Az eredményes felnőttoktatás további feltétele, hogy a képzők olyan módszerekkel tanuljanak, amelyeket majd át kell adniuk. Tovább nehezíti a felnőttképzésben oktatók helyzetét az a tény, hogy hiányzik a kimenetszabályozás, így a folyamattervezés mellett ez a feladat is az oktatókra hárul. Ehhez tananyag-fejlesztési ismeretekre, készségekre is szükségük lenne.

JAVASLATOK:

- Célszerű a pedagógus- és az andragógusképzést különválasztani, és ily módon előkészíteni az életkornak legmegfelelőbb sajátos módszerekre.
- Az andragógusképzés a pedagógusképzéshez hasonlóan állami feladat legyen!
- A felnőttképző intézményeknél ne csak a vezető rendelkezzen speciális végzettséggel, hanem az oktatásban részt vevő tanárok is!

Továbbképzési hangsúlyok a bizottsági vélemény alapján

Akkreditáció–minőségbiztosítás–monitoring
Informatikai képzések
Információk – társadalmi igények
Módszertani innováció
Humán oldal
Pedagógiai szolgáltatás – on-line fórum
Mobilitás –átjárhatóság

MINTATANTERVEK TANULSÁGAI

Az új OKJ keretében készülő mintatervek óriási és nagyon gyors munkát, hatalmas erőfeszítést igényeltek a készítőktől. Az alábbi megjegyzések néhány mintatanterv vizsgálata kapcsán, egy sajátos szempont alapján fogalmazódtak meg. Nem bírálóat, hanem figyelemfelkeltés céljából: érdemes megvizsgálni, hogy a tanulói tevékenységstruktúráknak milyen fejlesztő és képző hatásuk van, mennyire adekvátak a szakmai célokkal, és hogyan, milyen módszerekkel valósíthatók meg. A néhány tanterv rövid áttekintése messzemenő következtetések levonására nem alkalmas, ehhez alaposabb vizsgálatra van szükség, de már ez a betekintés is jelzi, rendkívül fontos, hogy a képzők képzésének minden területén és formájában a szakmai tartalomhoz is kötött módszertani kultúra fejlesztése kiemelt szerepet kapjon.

A négy véletlenszerűen kiválasztott tanterv 221 témaegységet tartalmaz. (Egy témaegység: az a tananyag, amelyhez a tantervben önállóan hozzárendelik a tanulói tevékenységet.) A szakmai feladatok, ismeretek, készségek és kompetenciák adottak. A négy tantervben összesen 52 tanulói tevékenységet rendelnek a tantervek a témaegységekhez. A leggyakrabban előforduló tevékenységek között mindegyik tantervben megjelenik a szakmai munkavégzés egy vagy több formája.

A tanulói tevékenységek szerkezete különbségeket (is) mutat, elsősorban az információforrások és az információk feldolgozásmódja tekintetében.

A szakmára jellemző tanulói tevékenységformák is megjelennek, többségük csak jelzésszerűen.

A kompetenciák fejlesztési lehetőségeinek és mérésének tudatos figyelembevétele nem mutatkozik meg a tanulói tevékenységek struktúrájában. (Úgy tűnik, a kompetencia fejlesztését csak a szakmai tartalom adekvát kijelölésével vélik megoldottnak.)

A tartalom (témaegység) és a tanulói tevékenységforma egymás mellé rendelése még nem hordozza magában a módszertani feldolgozottságot. A módszertani feldolgozás-

nak konkrét tartalmi környezetben kell megtörténnie, nem kerülhető meg a tartalom pedagógiai értelmezésének elemzése és a digitális pedagógia szemléleti beágyazása.

A tevékenységstruktúrák áttekintésének alapján megállapíthatóak a módszertani képzések sarokkövei. A változó munkatartalom és -jelleg témájának központba állítása. (Indok: a szakmai tevékenység kiemelt szerepe a tanulói tevékenységek között.) A módszertani innováció, a projektmunka, a moderátori tevékenység, a szituációs tanulás, a kooperatív tanulás módszereinek kidolgozása. A tanulói sajátosságok figyelembevételének kiemelt szerepe. (Indok: a feladatok jelentősége a tanulói tevékenységekben.) Felkészítés a taxonómiai jelleggel meghatározott kompetenciák fejlesztésére (és mérésére).

A legfontosabb tanulság: a tanulói tevékenység szerkezetének meghatározása, kialakítása az egyes képzéseknél meghatározó jelentőségű, részben a kompetenciák fejlesztésének szempontjából, részben a tanítási-tanulási folyamat módszertani kialakításának szempontjából.

Témaegységek és tevékenységek

Összesen	221 témaegység	52 tanulói tevékenység
gépész	24	48
faipari	32	69
elektronikai	12	37
ügyvitel	22	67

Leggyakoribb tanulói tevékenységek

Összes	Információk feladattal vezetett rendszerezése	60
	Műveletek gyakorlása	53
	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással	41
	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	38
	Önálló szakmai munkavégzés	26
Gépész	Önálló szakmai munkavégzés	26
	Szakmai munkatevékenység megfigyelése	21
	Irányított csoportos munkavégzés	21

Faipari	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	25
	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással	18
	Műveletek gyakorlása	23
	Önálló szakmai munkavégzés felügyelet mellett	14
Elektronikai	Információk feladattal vezetett rendszerezése	28
	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	25
	Műveletek gyakorlása	23
	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással	20
Ügyvitel	Információk feladattal vezetett rendszerezése	11
	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	7
	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	7
	Műveletek gyakorlása	7

ÖSSZEFOGLALÁS

A szó valódi értelmében vett összefoglalásra nem vállalkozom, a „tehát mit tegyünk most” operacionalizált befejezésnek nem látom értelmét. Sokfélét tehetünk és teszünk. Optimizmusra ad okot, hogy a képzők képzéséről négy irányból összegyűjtött trendek, javaslatok, kifejtett vagy rejtett megállapítások nem ellentétesek. Konvergenciát mutatnak, nem divergenciát, és ez fontos, többek között azért, mert a képzés és továbbképzés között fennálló konvergenciára is utalnak.

Képzési feladatok

EU	Kutatás - fejlesztés	Stratégiai bizottság	Mintatanterv
Váltások mobilitása LLL		Életpályamodell, továbbképzés (felsőoktatás)	
Szakmai technológia	Rendszerszemlélet a pedagógiában	Átjárhatóság Gyakorlatra irányultság	
IKT	Digitális pedagógia lehetőségei	Informatikai továbbképzések LLL	Digitális pedagógia lehetőségei
Egyéni igények	A képzők változó szerepei	Humán oldal Pedagógiai szolgáltatás e-fórum	
Módszertani innováció	Módszertani innováció Korszerű módszerek	Módszertani innováció	Kompetencia fejlesztése Projektmunka Tartalom pedagógiai értelmezése
A munka világa: felelősség, szakmai mobilitás	Gazdaság és szakképzés kapcsolata	Szakmai mobilitás Kommunikáció	Szakmai tevékenység a középpontban Változó munkatartalom

Irodalom

- [1] A Tanács és a Bizottság az oktatás és képzés területére vonatkozó lisszaboni célkitűzések tekintetében elért haladásról szóló, 2004. évi közös jelentésében
http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf
- [2] NSZFI kutatás Összegző vizsgálat a hazai szak- és felnőttképzési kutatások és fejlesztések helyzetéről (2000–2007) (kutatásvezető Dr. Benke Magdolna) Résztéma: a tanárok és a gyakorlati oktatók, a trénerok képzése (Balogh Andrásné, kézirat)
- [3] Csapó Benő: A közoktatás fejlesztésének előfeltételei: a neveléstudományi kutatás és a tanárképzés megújítása. In: Vizi E. Szilveszter, Teplán István és Szentpéteri József (szerk.): *Előmunkálatok a társadalmi párbeszédhez*. Gazdasági és Szociális Tanács, Budapest
- [4] Tóth Béláné: A műszaki tanárképzés európai összehasonlításban. Szakoktatás 2005/4
- [5] Mártonfi György: Középiszkolai tanárok, szakképző intézmények tanárai, szakmai tanárok és a többiek
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=tanari-palya-08-martonfi-kozepiskolai>
- [6] Kadocsa László–Varga Lajos (szerk.): Kompetenciaorientált moduláris szakmaitanár-képzés, NSZFI, Budapest, 2007.
- [7] Kata János: Korszerű módszerek a szakképzésben. TYPOTEX, Budapest, 2007 Baccalaureus Scientiae tankönyvek sorozat, BME GTK APPI
- [8] Benedek András (szerk.): Szakképzés-pedagógia. TYPOTEX, Budapest, 2006
- [9] Lükő István: Szakoktatás-pedagógia. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2007
- [10] Stratégiai bizottságok www.nszfi.hu A bizottság elnöke Balogh Andrásné, az összefoglaló tanulmány készítésében közreműködött Vidékiné Reményi Judit

Nyomdász tankönyv részletei a XIX. század végéről 2.

